

„*Quo vadis Europa?*”, nie tylko w przełomowym czasie rozstrzygnięć politycznych dla Polski, ale także później, gdy integracja będzie oznaczała żmudną modernizację życia codziennego oraz odpowiedzialność za rozwiązania instytucjonalne, ekonomiczne i społeczne kształtujące powiększoną Unię Europejską w duchu personalizmu. Gnieźnieńskie spotkanie wykazało, że uproszczenia i stereotypy na temat integracji Polski z Unią Europejską głoszone przez skrajne ośrodki nie wyczerpują stanowiska katolików. Nie ograniczyło się również do swoistego przekonywania przekonanych; ukazało szeroką gamę poglądów, których rzeczowy dialog służyć będzie chrześcijańskiemu wkładowi w jedność Europy.

Natalia Jackowska

NAGRODA DLA KSIĄŻKI „GOŚCIŃCE I ROZSTAJNE DROGI”

Dnia 27 marca 2003 r. w gmachu głównym Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu odbyła się uroczystość wręczenia dyplomów laureatom Nagrody im. Józefa Łukaszewicza „Posnania 2002”. Jest to nagroda przyznawana od 1999 r., nawiązująca do tradycji przedwojennej nagrody Rady Miejskiej za badania nad historią Poznania. Józef Łukaszewicz był „pierwszym bibliotekarzem”, czyli dyrektorem Biblioteki Raczyńskich w latach 1829-1852, autorem pierwszej monografii miasta *Obraz historyczno-statystyczny miasta Poznania w dawniejszych czasach*.

Biblioteka Raczyńskich od ponad 170 lat gromadzi piśmiennictwo o Poznaniu i Wielkopolsce, a od 5 lat organizuje doroczny przegląd wydawnictw dotyczących miasta i związanych z nim postaci, promując w ten sposób poznańskie środowisko naukowe i literackie. Wszystkie publikacje, które ukazały się w roku poprzednim, są od pięciu lat eksponowane wiosną w głównym gmachu biblioteki przy Placu Wolności na wystawie zatytułowanej „Wydane w Poznaniu”, a szczegółowe informacje o wszystkich książkach opublikowanych od 1998 r., związanych z regionem Wielkopolski, można uzyskać na stronie internetowej Miejskiego Informatora Multimedialnego.

Nominacje do nagrody za książki wydane w 2002 r. otrzymało 10 publikacji (z dziewięciu wydawnictw poznańskich i jednego niemieckiego – Verlag Ludwig z Kolonii) oraz dwie serie „Kroniki Staropolskie” i „Wielkopolska. Historia – Społeczeństwo – Kultura”. Lauretami tegorocznej nagrody, wręczonej przez prezydenta Miasta Poznania Ryszarda Grobelnego, zostali: Halina Kiryłowa Sosnowska i Wydawnictwo Instytutu Zachodniego za opowieść rodzinną „Gościńce i rozstajne drogi”, Jan Skuratowicz i Leszek Szurkowski, autorzy albumu „Secesja w architekturze Poznania” (Wydawnictwo Miejskie) oraz Jacek Wiesiołowski, redaktor serii tego samego wydawnictwa „Kroniki Staropolskie” (w 2002 r. pojawiły się dwa kolejne tomy).

Prezentując nagrodzone książki, dyrektor biblioteki Wojciech Spaliński podkreślił, że opowieść Haliny Kiryłowej Sosnowskiej, żony jednego z twórców Instytutu Zachodniego, wyróżnia się na tle nominowanych pozycji swą warstwą pamiętnikarską, pięknym, choć powściągliwym językiem, ciepłem i prostotą relacji, trafnością uogólnień, darem refleksji, uniwersalizmem myśli, odtworzeniem „atmosfery przewojennego Poznania i przybliżeniem ówczesnego środowiska młodzieży i inteligencji, kierującej się ideami naprawy życia, zaangażowania w ruch oporu w Wielkopolsce i konspirację”. Głęboko wpisana w historię Instytutu Zachodniego opowieść znakomicie wypełnia lukę informacyjną dotyczącą początków istnienia tej placówki, przybliży sylwetki osób wtopione w realia poznańskiej inteligencji, atmosferę czasów konspiracji i okresu tuż po wojnie. Losy jednej rodziny mają wymiar uniwersalny, czytelny dla wszystkich, którzy przeżyli okupację w Wielkopolsce. Wspomnienia opublikowane w związku ze zbliżającą się 60. rocznicą powstania Instytutu Zachodniego w ramach serii Biblioteka Przeglądu Zachodniego znacząco wpisują się w cykl dokumentów, opracowań naukowych, relacji związanych z rozwojem myśli zachodniej i badaniami prowadzonymi przez dziesięciolecia przez Instytut.

Po uroczystości wręczenia dyplomów udzielono głosu osobom nagrodzonym. W imieniu Pani Sosnowskiej podziękowała jedna z córek, zwracając uwagę na fakt, że wspomnienia pisane dla najbliższej rodziny okazały się ciekawe dla szerszego grona czytelników, szczególnie poznaniaków, i dzięki determinacji, cierpliwości i pomocy kilku osób z grona Instytutu Zachodniego ujrzały światło dzienne.

Dalszą część uroczystości wypełniła rozmowa laureatów na temat nagrodzonych książek, miejsca Poznania na mapie wydawniczej Polski, a także kondycji książki naukowej i sytuacji finansowej wydawnictw. Spotkanie, w którym uczestniczyło grono zaproszonych gości związanych z osobami nagrodzonymi, przedstawiciele wydawnictw poznańskich, mediów, miłośników dobrej książki i samej Biblioteki Raczyńskich, zakończyło się zwiedzaniem wystawy nagrodzonych pozycji.

Romualda Zwierzycka

XX-WIECZNE TRADYCJE FEDERALISTYCZNE W EUROPIE ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

Polskim wysiłkiem na rzecz pełnej integracji z Unią Europejską towarzyszy pytanie o rzeczywisty wkład naszego kraju we wspólne europejskie dziedzictwo. Za tym pytaniem kryje się z trudem skrywany niepokój o rzeczywistą rolę i miejsce Polski we Wspólnocie, Polski, której aspiracjom nie odpowiada rola konsumenta dobrobytu wypracowanego wysiłkiem milionów obywateli obecnych państw członkowskich. W poszukiwaniu odpowiedzi na podnoszone wątpliwości oraz w celu wykazania intelektualnego potencjału Europy Środkowo-Wschodniej w dniach 24-26 kwietnia 2003 r. Instytut Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie, przy współpracy sekcji polskiej UNESCO i Instytutu Herdera w Marburgu, zorganizował konferencję: „XX-wieczne koncepcje federalistyczne w Europie Środkowo-Wschodniej”. Nad konferencją patronat objęli: prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski, sekretarz generalny Rady Europy Walter Schwimmer oraz dyrektor generalny UNESCO Koïchiro Matsuura.

Temat lubelskiej konferencji bezpośrednio nawiązywał do ogólnoeuropejskiej dyskusji nad kształtem przyszłej, poszerzonej o kraje Europy Środkowo-Wschodniej, Unii Europejskiej. Jej zadaniem miało być przywołanie historycznych doświadczeń federacyjnych regionu oraz wykazanie jego intelektualnego dorobku w zakresie myśli federalistycznej.

Konferencję zainaugurowało, po słowach powitania ze strony organizatorów, wystąpienie prof. Jerzego Malca poświęcone prawnoustrojowej charakterystyce unii polsko-litewskich w latach 1569-1795. Kolejny referat przedstawił prof. Jerzy Łukaszewski, który analizował projekt przekształcenia monarchii austro-węgierskiej w państwo federalne, doszukując się tu pewnych analogii koncepcyjnych z I Rzeczpospolitą.

Ewidentny brak stabilności regionu środkowoeuropejskiego, politycznie uformowanego w ramach „ładu wersalskiego”, narzucał konieczność poszukiwań nowych rozwiązań zdolnych zastąpić konflikty i rozdarcie w regionalną współpracę. Jedną z propozycji zmierzających w tym kierunku była koncepcja federacyjna. Pomysły federacyjne obecne w programach politycznych analizowali w trakcie konferencji prof. Adolf Juzwenko, dyrektor Ossolineum (*Czy Piłsudski był federalistą?*), Libor Svoboda z Brna, który mówił o międzywojennych koncepcjach Tomasza Masaryka i dr Piotr Okulewicz w analizie koncepcji „międzymorza”. Bardzo interesująco wypadła konfrontacja tych propozycji z niemiecką wizją *Mitteleuropy*, zaprezentowaną przez dr. Jürgena Elverta. W programie spotkania przewidziano też wystąpienia omawiające recepcję idei współpracy środkowoeuropejskiej w ramach zjednoczonej Europy: na Węgrzech (Andor Mészáros) i na Litwie (Algimantas Kasparavičius).